

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

БЪЛГАРСКО ПРАВИТЕЛСТВО

РАБОТНО РЕЗЮМЕ

СЪВМЕСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО И НАСЪРЧАВАНЕ НА КУЛТУРНИЯ ТУРИЗЪМ В ОБЩИНТЕ ЕЛЕНА, БЪЛГАРИЯ И МЕДЖИДИЯ, РУМЪНИЯ ПО ПРОЕКТ „КУЛТУРА ВЪВ ВЕЧНОСТТА“

www.interregobg.eu

Проект „Култура във вечността“ е съфинансиран от Европейския Съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие в рамките на Програма Interreg V-A Румъния България.

Съдържанието на този материал не представлява непременно официална позиция на Европейския съюз.

Съвместна стратегия за опазване и популяризиране на културното наследство, и насърчаване на културния туризъм в общините Елена, България и Меджидия, Румъния е разработена въз основа на проект „Култура във вечността“ - код на проекта ROBG - 423 по програма Interreg V - А Румъния - България 2014-2020 г., Приоритетна ос 2 Зелен регион, Специфична цел 2.1 - „Подобряване на устойчивото използване на природното наследство и ресурси, и на културното наследство“.

Програма Интеррег V-А Румъния-България е програма, финансирана от Европейския Съюз /от Европейския фонд за регионално развитие, ЕФРР/. Целта на програмата е да се развие граничната зона между двете страни чрез финансиране на съвместни проекти.

Проект „Култура във вечността“ има за главна цел да запази, популяризира и развие културата на партньорските общини и успешно да я предаде на бъдещите поколения.

Главната цел на съвместната стратегия е създаването на основа за развитие на културния туризъм и за подобряване на атрактивността на териториите на партньорите по проекта - община Елена, България и община Меджидия, Румъния.

Въз основа на задълбочен анализ на текущото състояние на културното наследство в територията на двете общини е създадена добра основа за устойчиво и балансирано развитие на културното наследство в дългосрочен аспект.

В стратегията са идентифицирани обектите и събитията, които са подходящи за съвместно развитие, както и включването им в туристически пакета и уеб базирана платформа за презентирание и популяризиране на културното наследство в трансграничния регион Елена - Меджидия.

Отчетени са съответните програмни документи на национално, регионално, областно и общинско ниво, съобразени със специфичния ресурсен потенциал на двете общини, както и приложимите европейски документи.

Основните задачи и дейности, които са изпълнени с оглед постигане на целите на проекта са:

- Анализ на историко-географското развитие на двете общини - особености в пространственото развитие;
- Анализ на регионалната характеристика на двата региона/общини;
- Пространствено разпределение на съществуващите културни обекти в двете общини и описание на тяхното състояние;

- Идентифициране на обектите и събитията, които са подходящи за съвместно развитие и определяне на стъпките на действие;
- SWOT анализ по отношение на културното наследство.

Очаквани резултати: Изготвяне на съвместна стратегия за опазване и популяризиране на културното наследство и насърчаване на културния туризъм в общините Елена, България и Меджидия, Румъния по проект „Култура във вечността“.

Обхватът на съвместната стратегия се фокусира върху културното наследство и сферите на неговото влияние върху териториите на двете общини - Елена и Меджидия.

Времевият хоризонт е поставен към 2027 г. поради обвързаността на стратегията към системата от документи за планиране и управление на общините и програмите за реализация на заложените проекти в стратегическите и планови документи финансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове.

При разработване на Стратегията за опазване и популяризиране на културното наследство са отчетени тенденциите в развитието на територията на общината, както и предвижданите интервенции в действащите и предстоящите стратегически документи, имащи отношение към опазването на културното наследство и неговото популяризиране -Стратегически документи на национално, регионално, областно и местно ниво, Стратегически документи на европейско ниво

Географско положение, роля и място в Националното пространство: Община Елена е разположена в северната централна част на Република България и е включена в административно-териториалните граници на област Велико Търново. Териториалната структура на община Елена граничи с тези на общините Златарица, Велико Търново Антоново, Сливен, Твърдица и Гурково.

Географско положение, роля и място в Националното пространство: Меджидия е общински център в област Констанца, Добруджа, Румъния. Намира се в центъра на Южнодобруджанското плато /плато Меджидия/. В общината се намират три населени места - град Меджидия и селата Ремус Опреану и Валеа Дачилор.

Община Меджидия се простира на площ от 90,17 км² /състои се от Меджидия и землищата на Ремус Опреану и Валеа Дачилор/ и се намира в югозападната част на Румъния, посредата на Добруджанското плато. Отстои на 200 км източно от

столицата Букурещ, на 39 км западно от областния град Констанца и едноименната община, на 144 км от Тулча и 39 км северно от Вама Веке.

Историческо развитие: Географската характеристика и пространственото развитие на селищната структура в община Елена са предпоставката за заселване на различни цивилизации по територията ѝ още от Древността. В тази връзка, културното наследство в района е резултат от дългогодишното напластяване на отминали цивилизации и епохи, които носят специфична памет и идентичност на мястото.

В основата на формирането на пространствената структура в общината стоят културните коридори и културното напластяване, които изразяват устойчивостта във времето на културните и селищните взаимовръзки и трайно обособени направления.

В Националната концепция за пространствено развитие на Република България е направена оценка на културното напластяване. Община Елена попада в *„централно северно културно пространство“* според разпределението на територията на страната с концентрация на културни ценности.

Централното северно културно пространство е представено от линейно разположени културни ценности от два или повече исторически периода с идентични стилови и смислови белези, съчетани с природни и етнографски дадености. То включва обобщено културно напластяване на тематични теми - „Българско Средновековие IX-XIV в.“, „Късно Българско Средновековие“ XVII-XIX в., „Византия“, „Християнско изкуство“, „Традиционна архитектура, традиции и обичаи“.

Старите пътища по северното направление са идентифицирани и от Концепцията за културните коридори на Югоизточна Европа, които представляват културни направления с потенциал за пространствено и социално-икономическо развитие.

Културните направления и идентичността на общината изразяват устойчивостта във времето на селищните взаимовръзки и трайно обособените урбанистични оси. Културните направления свързват важни елементи на културното наследство и традициите, които отразяват събития или периоди от българската и европейската историята. Те показват процесите на динамиката в пространственото развитие на селищната мрежа.

Източен трансбалкански път - преминава през Югоизточна Европа в посока север-юг. В продължение на векове свързва северните части на Европа с Виа

Егнация и с Егейско море, минавайки през Румъния, България и Гърция. В посока север пътят прави връзка с големия Европейски маршрут Виа Реджия /Пътят на Кралете/ в Лвов /Украйна/ - прекосяващ Европа от Киев до Сантяго де Компостела.

Пътят обвързва основните манастирски средища в Югоизточна Европа в посока север-изток. Коридорът преминава на юг към Търновската Света гора и Родопската Света гора.

Източният трансбалкански път минава през три планински масива със специфичен облик - Карпатите, Стара Планина /Балкан/ и Родопи. Тези закътани места са съхранили своеобразни острови на времето - традиционни селищни агломерации със запазена балканска архитектура.

Наследството от различните епохи символизира досегашната трайност във времето на селищната структура и е основание за бъдещо развитие, следващо исторически закономерности и притежаващо разграничима идентичност, което показва особеностите в пространственото развитие на общината.

Община Елена притежава богато културно наследство, което е оставило трайни следи. То е резултат от напластяване на отминали цивилизации и епохи, които носят специфична памет и идентичност на мястото /genius loci/.

Община Елена / Историческа ретроспекция

Еленската котловина е била обитавана още през новокаменната епоха - 6000 г. пр.Хр., за което свидетелстват намерените каменни брадви, чукове и кремъчни върхове за стрели.

По време на римското владичество през нея е преминавал важен път от Никополис ад Иструм към Константинопол, чиито останки съществуват и до днес. Археологически останки от това време са намерени при строителството на църквата в с. Марян - основи на стар храм, украсен с мозайки и мраморни колони, капители от V-VI век и др. На стратегически места по границата на Еленската котловина се намират останки от антични крепости, което показва, че тя е била добре охранявана територия.

Сведенията за развитието на разглежданата територия през следващите няколко исторически епохи са относително оскъдни. Първите писмени сведения за съществуването на Елена са от средата на XV век /вероятно около 1430г./ в турски документ - опис на тимарите в Никопол, където селището е регистрирано като Мезра Истръмена Илияна /опустяло, безлюдно, полуразрушено село с неговото землище/.

Според известие от края на XV век, село Елена е записано в тимара на Исмаил, гулам-имир /дворцов паж/ с 61 семейства. Населението му охранява прохода и е освободено от всички извънредни данъци. Както всички дервентджийски селища, така и жителите на Елена е трябвало да охраняват с оръжие преминаващите през проходите търговски пътници и кервани.

От регистър на Търновската кааза /от около 1700 г./ се вижда, че в Елена са записани 579 души, което показва, че по това време Елена вече се е превърнала в многолюдно селище. Значителният брой на населението в този слабо плодороден край, може да се обясни само със стопанска дейност, която да придава на селището градски облик. Инаистина „до 1860г. селото и околностите му се управляват от субаш, а след тази дата в Елена се назначава мидюрин, с което се признава неговия градски статус“ /Дичев М., „Градиво за историята на гр.Елена“/.

Към средата на XVIII век се отварят и първите дюкяни в Елена. Бързо набира скорост прекупуването на данъци и свързаното с това лихварство, което е първата икономическа основа за появата на чорбаджийските фамилии. По това време започва развитието на занаятчийското производство. Силен тласък в това отношение дават проведените в

Турската империя реформи /през 1826г., 1834г. и 1839г./, както и спирането на кърджалийските нашествия. В град Елена бързо развитие получават: терзийството, грънчарството, коларо - железарските дейности, куюмджийството, тъкачеството, абаджийството, бояджийството, кюркчийството, кундурджийството, ножарството, дърводелството, дюлгерството и др. При настъпилата относителна стабилност в империята широко се развива и гурбетчийството, с цел търсене на възможности за работа в по-отдалечените краища на империята. Показател за подобреното икономическо състояние на населението са построените в този период /1830-1860г./ възрожденски къщи в гр.Елена и по-малките населени места от общината, които и до сега си остават най- добрите примери за предосвобожденска архитектура в този край.

По време на сраженията през Освободителната война някои от селищата в общината са били засегнати. Най-потърпевши са село Беброво, което е изцяло опожарено и село Марян, което е частично изгорено. В гр.Елена са опожарени около 40 къщи.

Историческото развитие определя значителна част от отличителните черти на община Елена. Разнообразните исторически образи формират местната идентичност и така правят познаването на историята и опазването на културното наследство като

приоритет от първостепенно значение пред местното развитие. Отличителните черти на община Елена могат да се изтъкнат чрез представяне, популяризиране и разумно управление на културното наследство.

В резултат от многовековното историческо развитие днес Елена и региона притежават многобройни и разнообразни обекти притежаващи качество на културна ценност от национално и местно значение.

Община Меджидия / Историческа ретроспекция

Първите следи от поселища в района на долината Карасу, където се намира Меджидия, датират от неолита /приблизително преди 5 000 години/. През 1957-1958 г. е открита ръчна мелница за зърно, която е обслужвала местното население. Това показва, че от една страна територия, надхвърляща границите на днешния град, вече е била населена, а от друга - земеделието е основно занимание на населението в долината. Двете мелници открити до овъглени житни зърна, хромели, кремъчни остриета, както и няколко тежести за риболовни мрежи свидетелстват за производството на значителни количества зърнени култури и за съществуването на различни действия на местното население свързани с него /култивиране, добив, обработка - мелене и риболов/.

Също така от неолитния период идва още едно неоспоримо доказателство за съществуването на племенна общност в долината Карасу, която освен всекидневните задачи е развила и единна култура.

Налице са археологически и документални данни за римски каstrум, построен в района на селището през Античността.

През феодализма районът е бил с поселище, датиращо от края на IX - началото на X век като следи от него са стъклени парчета, ями и керамични материали, включително няколко гробници от варовикови блокове.

Първото споменаване на селищно образувание е в географски карти от XV век под името *Кара-су /Черна вода/* след завладяването на селището от османците. През XV век в Добруджа започва колонизация от страна на мюсюлманите.

Първото по-ясно описание на панаира идва от 1597 г. - състои се от „седем махали, 2 500 души и годишен приход от 25 131 акчета“. Първото описание на „града Карасу“ е направено от пътешественика Евлия Челеби през 1653 г. - „Тъй като градът е в Добруджа, винаги е без вода. Всяка пролет Дунав приижда и тогава се оформят черни езера, които дават името на града. Състои се от три махали, с

хиляда къщи покрити с дъски. Водата идва от Дунавския канал. Има малка, красива джамия, хан, баня, седем училища, седем хранилища за вода, две кафенета, две бояджийски работилници и 40-50 други магазина.“

Панаирът бил официализиран от султан Махмуд през 1752 г. допринесъл за развитието на селището. Карасу преживява спад в развитието си след Руско-турската война от 1828-29 г. като населението спада драстично. Възраждането на града започва след Кримската война. Преди 1850 г. градът бил добре познат зърнен пазар.

На 2 септември 1856 г. новообразуваното след татарските миграции селище било наречено на името на султан Абдул Меджид. Тогава султанът подписва декрет за създаване на селище. В следващите двадесет години са построени много нови къщи, джамията „Абдул Меджид“, турска баня, както и каменният мост „Саид паша“, а оттатък езерото Карасу отворило първото румънско училище, джамия, училище и конак.

На хълма Панагирулуи управляващите османци поддържали мястото, където били построени магазини и казарми. Търговци от цялата империя излагали свои продукти със земеделски домашен произход.

По време на панаирите, които се състояли през пролетта и есента, търговските съдилища от Констанца и Тулча идвали в Меджидия, за да следят търговските сделки. След войната за независимост 1877-1878 г. Добруджа става част от Румъния и Меджидийският панаир се възражда.

През декември 1878 г. е избран Общински съвет и е основано кметството. Регистрирани са 300 къщи с 1500 души население. Голяма част от предвоенното население е избягало в други райони.

През 1882 г. е построена общинската болница и първата аптека в града. Населението расте със умерен темп - през 1884 г. има 2449 жители, а през 1903 г. - 2858. През 1886 г. е построено смесено училище за бедните деца като това е третото училище в града след мъжкото и девическото построени през 1879 г.

През 1890 г. започва строежът на църквата „Св. св. Петър и Павел“. Сградата е издигната с помощта на християнското население и построена върху останките от римска крепост.

През 1901 г. градът е сред най-развитите в областта. Културната дейност се поддържала от търговци, индустриалци и земеделци. През 1936 г. първото списание озаглавено Graiul Dobrogei се появява в Меджидия. През 1940 г. страната влиза във

Втората световна война, като дотогава Меджидия е бил градът с най-богати хора - половината жители притежавали големи имоти.

През комунистическия период се осъществява индустриализация по съветски модел. Тогава се появяват и големите предприятия I.M.U. Medgidia и циментовият завод, които привличат работна ръка. Също така каналът Дунав - Черно море, започнат като съветско начинание, привлича работници, които се заселват в града. Направени са инвестиции в земеделието, животновъдството, овощарството и винарството.

През 1965 г. е построен здравен център, състоящ се от болница и модерна клиника, а през 1970 г. е построена градската баня с капацитет 40 места, както и хотел с 52 легла.

След 1990 г. при приватизирането някои предприятия спират работа, а други са успешно приватизирани. IMUM намалява продукцията си и се превръща в SA Car and trailer company.

През 1994 г. се случва голямо постижение за града - той става общински център.

Осъществена е газификация на града, модернизация на ТЕЦ, разширяване и модернизация на водоснабдяването и канализационната мрежа, асфалтирани са улиците, разтоварено е автомобилното движение.

Местните власти са заинтересовани от идеята за построяване на индустриален парк, които да предостави възможности на младежите и да подпомогне развитието на общината. Също така съществува намерение за построяване на вятърен парк.

Културна инфраструктура / Елена: Местата и обектите на културния живот в общината са представени основно в музеите, читалищата, библиотеката и тяхната дейности и популяризирането им от местната медия - Вестник „Еленска трибуна“.

Музейна дейност / Архитектурно-исторически комплекс „Даскалоливница“:

На територията на общината функционира Музей на Възраждането "Иларион Макариополски", обхващащ следните обекти: Първо класно училище „Даскалоливница“, Камбуров хан, храм „Свети Никола“, Гунева и Златеви къщи. На територията на музейния комплекс също се намира храм „Успение на Пресвета Богородица“. В съседство са Часовниковата кула, Попниколовата къща. В центъра на

града, също в структурата на музея, попада и родната къща на бореца за църковна независимост Иларион Макариополски.

Къща музей „Иларион Макариополски“: Недвижима културна ценност от „национално значение“. В нея са се родили борецът за църковна независимост Иларион Макариополски, брат му Никола Михайловски - виден книжовен и просветен възрожденски деец и неговият син- поетът сатирик Стоян Михайловски. В една от стаите през 1863 г. е основано еленското читалище „Напредък“.

Часовникова кула: Забележителна и оригинална недвижима културна ценност от категория с „национално значение“ е кулата на градския часовник. Мястото и е сполучливо избрано, за да се вижда и чува от всяка част на града. Часовниковата кула, куполът на църквата „Успение на Пресвета Богородица“ и камбанарията представляват тройна вертикална доминанта, която маркира обществено-религиозния център на града.

Първо класно училище „Даскалоливница“: Даскалоливницата е първата българска гражданска постройка в град Елена. Строена е през 1844 г. за нуждите на първото българско класно училище, основано от Иван Николов Момчилов през 1843 г. и наречено „Даскалоливница“ от Петко Рачев Славейков - възпитаник на училището.

Попниколова къща: Попниколовата къща е една от най-характерните в Елена. Строена е през първата половина на XIX век - около 1830 г.

Петте Разсуканови къщи: Петте Разсуканови или Петте Хаджидимитрови къщи, намиращи се на улица „Поп Сава Катрафилов“ са паметник на културата с национално значение.

Камбуровият хан: Камбуровият хан е построен около средата на XIX век и носи името на своя собственик Стоян Камбура, който е участвал във въстанието на капитан дядо Никола (1856 г.), в Хаджиставревата буна (1862 г.) и е бил член на Еленския революционен комитет. Ханът е паметник на културата с местно значение.

Църква "Свети Никола": В съседство с Даскалоливницата се намира църквата „Свети Никола“, най-старата в града. От една преписка върху псалтир, подарен през

1518 г. на църквата от някой си Пера, научаваме, че тя вече е съществувала в началото на XVI век.

Църквата „Успение на Пресвета Богородица“: Църквата „Успение на Пресвета Богородица“ е една от безспорните забележителности на Елена - уникален паметник на архитектурата и изкуството от епохата на Възраждането.

Градската библиотека - град Елена: Градската библиотека в Елена е създадена на базата на библиотеките при църквата, метоха и училището, на домашните библиотеки на родолюбиви еленчани, през 1863 г., с учредяването на читалище „Напредък“.

Читалищна дейност / Читалища

Съгласно регистъра на народните читалища, в общината развиват дейността си 19 читалища.

Център за професионално и личностно развитие в гр. Елена /ЦПЛР/

В центъра функционират школи по керамика, народни танци, рисуване, акордеон, пеене, гъдулка, акордеон.

Културната инфраструктура на община Елена и разнообразният културен календар създават условия за развитие на културен туризъм, който допълва туристическия облик на общината и рекреационно-ресурсния ѝ потенциал.

Културна инфраструктура / Меджидия

Местата и обектите на културния живот в общината са представени основно от музеите, културния институт и детския клуб и популяризирането им от местните медии - телевизията Alpha Media TV, Media TV и вестникът “Graiul Dobrogei”.

Един от основните стълбове на местната културна дейност е **Общинският дом на културата „Йоан Н. Роман“**, в който се развиват групи с музикална, театрална насоченост, както и такава за пластични изкуства.

Общинският дом на културата „Йоан Н. Роман“ стимулира създаването и работата на детски оркестър и хор, на театралните групи „Уша“ и „Nameless“, фолклорните ансамбли „Панделашул“ и „Стежърелул“, духов състав „Дан Спътару“, балет и модерни танци за деца. Също така приютява театралната студия „Йожен Йонеску“, студио за музикални записи, рисувателен кръжок и постоянна изложба на

пластично изкуство, главната редакция „Graiul Dobrogei“, Alliance française, асоциацията за френско-румънско приятелство „Фраром“, детски клуб „Поглед за света“.

Културният дом „Лукиан Григореску“ има зала с 500 седящи места, заседателна зала, смесена библиотека с фонд наброяващ 30 000 публикации на румънски и 10 000 на френски. В него се провежда Международния фестивал за поп музика „Дан Спътару“, Международен художнически лагер. Тук се помещават фолклорният ансамбъл „Doina Dobrogei“, както и студиото на Media TV.

Военният клуб има зала с 450 седящи места и е домакин на Национален фестивал за театрално изкуство „Танца и Костел“. Тук дейност развива духов състав, кръжок по рисуване, кръжок по фотография, Асоциацията на запасните офицери „Ролан Пърлогену“, както и аматьорска театрална група с 30-годишна дейност и няколко отличия.

Детският клуб на Меджидия е основан през 1960 г. и се посещава от повече от 500 ученици годишно. Тук работят кръжоци по литература, театър, музика, рисуване и корабен моделизъм. Те спомагат за развитието на специфични умения, зависещи от таланта и предпочитанията, както и изграждане на инициативност, самоувереност, независимо мислене и действия от участващите ученици.

Керамична изложба: В началото на 70-те години Меджидия става известна с организирането на симпозиуми за керамика.

Изработените изделия са били разполагани в различни части на града като опит за подобряване на градската среда /централния парк около канала Дунав-Черно море и музея за изкуство „Лукиан Григореску“/.

Музей на изкуствата „Лукиан Григореску“: В музея са изложени румънски картини вдъхновени от добруджанските пейзажи, творби на добруджански артисти и скулптури, както и над 100 керамични творби създадени в творческите лагери Хамангия.

В основата на териториалното развитие на община Елена и формирането на пространствената структура на населените места, стоят благоприятните историко-географски особености, културните коридори и идентичността ѝ, които изразяват устойчивостта на селищните взаимовръзки във времето и трайно обособените урбанистични оси. Свидетелство за това са археологическите, историческите, художествените, архитектурно-строителните недвижими културни ценности, разположени в териториалната структура на общината.

И до днес община Елена запазва своите историко-географски особености, народни традиции и културни обичаи, символизиращи досегашната трайност във времето, основание за бъдещо развитие, следващо исторически закономерности и притежаващо разграничима идентичност, което показва особеностите в пространственото развитие на града и населените места в общината.

Националната концепция за пространствено развитие на Република България представя културните коридори и прави оценка за степента на значимост на културното напластяване в границите на населените места и извън тях.

Степента на значимост на културното напластяване в границите на населените места е представено с ниска - наличие на два културни пласта или един силно изразен.

Степента на значимост на културното напластяване извън границите на населените места - културни ценности от един или два исторически периода с идентични стилови и смислови белези съчетани с природни и етнографски дадености

Културните коридори и направления свързват важни елементи на културното наследство и традициите, които отразяват събития или периоди от българската и европейската история. Те показват процесите на динамиката в пространственото развитие на селищната структура.

Последните политики на ЕС са ориентирани към управление и свързване на екологичните, ландшафтни и културни ценности на регионите и реализиране на местния потенциал за развитие на общините и регионите.

В този смисъл, пространственото и социално-икономическо развитие на територията ще бъде ориентирано към културното наследство в общината и природните и културни ландшафти, които изразяват регионалната специфика. Това

са факторите, които имат водеща роля в устройството на територията и регионалното развитие.

Този подход в пространственото развитие е отправна точка и при пространствените политики, свързани с материалното и нематериалното културно наследство на България, които се залагат в НСРР и НКПР и са в пряка връзка с качеството на живот. Отчита се и промененото отношение към културните ценности и разширяване на пространствения обхват на културното наследство - от единичната ценност до ансамбъл с неговото обкръжение и цялостната градска и/или природна среда, в която е ситуиран, от интериора на сградата и нейната конструкция до характерния пейзаж, от културните коридори/маршрути до подводните културни ценности.

Основните насоки в опазването на културните ценности в цялото им времево и видово многообразие, са свързани със съхраняване на техните уникални характеристики, чрез консервация и активно опазване, публична загриженост и адаптация в най-широк смисъл, запазване и развиване на духа на мястото /genius loci/, и на пространствената идентичност и развитие на потенциала им за стимулиране на икономическия растеж.

Най-общо казано, културното наследство обхваща нематериалното и материалното недвижимо и движимо наследство като съвкупност от културни ценности, които носят историческа памет и национална идентичност.

На територията на общината са налични културни ценности - материални и нематериални, свидетелства за човешко присъствие и дейност, които са с висока научна и културна стойност за индивида, общността и обществото в региона. Културното наследство в община Елена е представено от археологически, архитектурно-строителни, художествени и исторически, както и от народните традиции и културните обичаи.

Пространствено разпределение на недвижимите културни ценности в териториалната структура на община Елена.

Пространственото разпределение на недвижимите културни ценности на територията на община Елена е пряко обвързано с историческото развитие на територията.

В сравнение с град Елена обектите на недвижимото културно наследство в селата на общината не са достатъчно популяризирани. Усилията на общинските

власти са насочени предимно към промотирането на изключително богатото културно наследство на град Елена.

Обезлюдяването и застаряването на населението в селата в община Елена е негативен процес, който още повече затруднява поддържането и опазването на обектите на недвижимите културни ценности.

Селата в община Елена са се развили по различен начин в зависимост от своето местоположение. Част от селищата, които са разположени предимно в южната високопланинска част на общината са запазили своя автентичен вид и мащаб градоустройствена структура и сграден фонд. Тяхната отдалеченост от основните пътни артерии и живописното им разположение наред девствената природна среда ги превръща в привлекателни места за отдих и почивка.

Селата, които са разположени по-близо до комуникационните артерии и общинския център са обект на по-засилен инвестиционен натиск. Това е най-видно в териториите около язовир „Йовковци“. В тези селища застрояването е по-интензивно. Освен еднофамилни къщи и вили се строят и по-големи хотелски сгради и комплекси. Като цяло частната инвестиционна инициатива не отчита в достатъчна степен наличието на обекти на недвижимото културно наследство в населените места. Вместо да използват и адаптират тези обекти за нуждите на туристическата дейност, инвеститорите предпочитат строителството на нови сгради и обекти, които често не са съобразени с традиционните характеристики на селищната структура и местна специфика на архитектурата.

На територията на Община Елена, според регистъра на НИНКН, попадат **603** обекта със статут на недвижими културни ценности /според регистъра от НДА, НИНКН/

На територията на община и град Елена преобладават архитектурно-строителните и художествените НКЦ.

Едни от най-значимите НКЦ от категория с „национално значение“ са:

- Даскалоливница, гр. Елена;
- Храм „Свети Никола, гр. Елена“;
- Храм „Успение на Пресвета Богородица“, гр. Елена;
- Къщата на Елена Христова /Попниколовата къща/, гр. Елена;
- Часовникова кула, гр. Елена;
- Родна къща на Иларион Макариополски, гр. Елена;

- Ансамбъл на петте Разсуканови къщи, гр. Елена;
- Родната къща на Иван Момчилов, гр. Елена;
- Родната къща на Иван Миланов, гр. Елена;
- Родната къща на Иван Миланов Стоянов, с. Марян.

На територията на град Елена има около **181** единични НКЦ /ДВ бр.51 /1973г.;бр..76/1978г.;Писмо №1639/05.05.1980г. - НИПК/ групирани и обособени в ансамбли:

- Ансамбъл по ул. "Ил. Макариополски;
- Ансамбъл по ул. "Ст. Михайловски", ул. "Кършовски" и част от ул."Йеромонах Йосиф брадати";
- Ансамбъл от къщи по улици „Хаджи Сергей” и „Йеромонах Йосиф брадати”;
- Ансамбъл от къщи по улица „Еловска”,ансамбъл от къщи пл. "В. Левски”;
- Ансамбъл от къщи по улица „Иван Калчев”;
- Ансамбъл от къщи по улица „Х. Йордан брадата”;
- Ансамбъл от къщи по улица „Сава Катрафилов”;
- Ансамбъл от къщи по улица „Костовска”;

Допълнително декларираните архитектурно-строителни НКЦ - гр. Елена - 75 обекта.

Религиозните обекти в общината са 30 на броя / 20 църкви, два манастира, четири параклиса и четири молитвени домове./

След провеждане на процедурите по деклариране и обявяване на обектите на недвижимото културно наследство, извършени главно през 70-те и началото на 80-те години на ХХ век, на територията на община Елена са локализиран и други обекти на недвижимото културно наследство, които не са включени в списъците на НИНКН. Те са част от т.нар. „Списък с допълнително декларираните архитектурно-строителни паметници на културата в град Елена“ /информация за тях е предоставена от Регионалния исторически музей и община Елена/.

Съгласно Писмо №4349 на НИПК от 1992г. всички възпоменателни знаци, издигнати по повод участието на България във войните /между 1885г. и 1945г./ също притежават статут на исторически недвижими културни ценности.

Това на практика означава, че броят на недвижимите културни ценности на територията на общината е значително по-голям от официално декларираните в списъците на НИНКН. За всички тези обекти са в сила актуалните нормативни документи в областта на опазването на недвижимото културно наследство.

Освен в общинския център град Елена има декларирани и обявени недвижими културни ценности в още около 40 села в община Елена. Това са предимно къщи и религиозни обекти от епохата на Възраждането.

Движимо културно наследство

Движимите културни ценности се издирват, изучават, опазват и представят с познавателна, образователна и естетическа цел от културни и научни организации - музеи.

Музейната мрежа на територията на Община Елена е представена от **Музей на Възраждането „Иларион Макариополски“**.

Движимото културно наследство в **Музей на Възраждането „Иларион Макариополски“** е обособено в пет основни фонда: „Етнография“, „Художествен отдел“, „Оръжие“, „Старопечатна литература“, „Научно-спомогателен фонд“.

Музеен комплекс „Даскалоливницата“

Архитектурно-исторически комплекс „Даскалоливница“ в град Елена е открит на 11.09.1981 година. В структурата на комплекса влизат следните сгради: Първо класно училище „Даскалоливница“; Камбуров хан; Гунева къща; Златева къща; Храм „Свети Никола“.

Родната къща на Иларион Макариополски е превърната в къща-музей и е обект на засилен туристически интерес. Тя притежава богата етнографска експозиция, като същевременно се използва и за организирането на изложби в приземните помещения.

Нематериално културно наследство

Основен елемент в културната инфраструктура на община Елена са читалищата. В голяма степен те са носители и на нематериалното културно наследство. По данни на националния регистър на народните читалища, в община Елена функционират 19 читалища, две от които са в града.

Към читалищата в община Елена има групи и кръжоци по: три състава за народни танци; един за модерни танци; два самодейни театрални състава и певчески групи, които поддържат жива фолклорната традиция и богатство на региона. В част от читалищата функционират и библиотеки.

На територията на общината се провежда и детска лятна академия.

В центъра Център за професионално и личностно развитие в гр. Елена функционират школи по керамика, народни танци, рисуване, акордеон, пеене, гъдулка, акордеон. Летни занимания с деца по време на ваканцията, същото така работа с деца с увреждания.

Община Елена разполага с богат културен календар /2020 г./, включващ всички големи национални, религиозни и местни празници.

В първата половина на 2020 г. се честват:

- Трифон Зарезан в село Марян;
- 147 години от обесването на Васил Левски. Поклонение, заупокойна панихида, поднасяне на венци и цветя пред паметни места в града;
- Отбелязване Деня на самодееца;
- Тържествено честване на Трети март, национален празник на Република България;
- Поетична вечер, посветена на Мина Тодорова;
- Седмица на детската книга и изкуствата за деца;
- Европейски дни на художествените занаяти, Пети фестивал на модерното изкуство, „Пъстър балкански свят“ Елена - 2020;
- Патронен празник на НУ „Иларион Макариополски“;
- Празник на изкуствата за деца „Сцена на талантите“;
- Великденски празнични прояви: концерти, конкурси, изложби, пресъздаване на обичая „Лазаруване“;
- Четвърти национален фолклорен фестивал „Веселие в Елена“;
- 1 май - Неювски сбор, Откриване на Майските културни празници;
- Отбелязване на 75 години от края на Втората световна война и Деня на Европа;
- Празник на СУ „Иван Момчилов“;
- Празник на мекицата в село Блъсковци;
- Литературна вечер, посветена на Стоян Михайловски, Връчване на почетен знак „Стоян Михайловски“;

- 21 май - Ден на светите равноапостоли Константин и Елена. Празник на град Елена;
- 24 май - Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост, Празнично шествие, поднасяне на венци и цветя. Тържествен концерт;
- Детски празник по повод 1 юни, Международен ден на детето;
- Честване на 2 юни - Ден на Христо Ботев и загиналите за свободата и независимостта на България;
- Среща на потомците на видни еленски родове, участвали в борбите за Освобождението на България, Честване на кръгли годишнини от рождението на бележити еленчани;
- Участие в XVII ромски фестивал „Отворено сърце“, гр. Велико Търново;
- „Балканът пее и разказва“, Празник на балканските градове Елена, Котел, Дряново, Трявна, Твърдица и Гурково;
- XX събор на народните читалища в община Елена;
- Годишен концерт на Школата по изкуствата.

Във втората половина на 2020 г. се честват:

- Шести празник на шарената черга в село Блъсковци;
- Традиционно поклонение в Къпиновския манастир с курбан за здраве на еленчани;
- Седми празник на меда и пчеларството „Медена седянка по еленски“, III Фолклорно надиграване, „Да се хванем за ръце и да тропнем ний хорце“;
- Гала балетен спектакъл с участието на звезди от Национален балет София
- Откриване на учебната 2020/ 2021 година;
- Ден на възрастните хора;
- Откриване на учебната 2020/ 2021 година на ЦПЛР и Школата по изкуствата;
- Девети празник на еленския бут;
- Честване Деня на християнското семейство;
- Възпоменателно честване на 143 години от боевете край град Елена и село Марян в Руско-турската освободителна война;
- Освещаване и раздаване на никулденски курбан за здраве на еленчани;

- Коледни и новогодишни празници - запалване светлините на коледата елха, концерти, изложби.

Основни културни мероприятия на територията на общината са насочени към народните традиции и културните обичаи, като освен религиозни и национални празници, се честват и провеждат:

- Празник на град Елена - „Свети равноапостоли Константин и Елена“;
- Национален фолклорен фестивал „Веселие в Елена“;
- Неювски събор;
- Общински събор на народните читалища;
- „Балканът пее и разказва“;
- Поклонение до Капиновския манастир;
- Празник на еленския мед „Медена седянка по еленски“ и надиграване „Да се хванем за ръце и да тропнем ний хорце“;
- Празник на Еленския балкан;
- Ден на народните будители;
- „Бягането“;
- „Празник на еленския бут“;

Пространствено разпределение на недвижимите културни ценности в териториалната структура на община Меджидия

Пространственото разпределение на недвижимите културни ценности на територията на община Меджидия е пряко обвързано с историческото развитие на територията.

Джамия Абдул Меджид „Голямата джамия“: Джамия Абдул Меджид, наричана също Голямата джамия, е исторически и паметник на религиозната архитектура построен между 1859 и 1865 г. Издигната е в чест на султан Абдул Меджид, управлявал в периода 1839-1861 г.

Православен храм „Св. Петър и Павел“: Храмът е построен в периода 1890-1899 г. и е бил осветен на 25 март 1899 г. Отвън църквата се отличава с трите си кули, две малки и една голяма.

Мавзолеят на сръбските, хърватските и словенските герои: Пирамидалният мавзолей е издигнат през 1926 г. от кралство Югославия, за да съхрани останките на 224 сръбски, хърватски и словенски войници загинали през Първата световна война на територията на Добруджа.

Паметник на героите на отечеството: Паметникът е дарен през 1932 г. от сдружението „Култ към героите - Букурещ“ в чест на героите загинали в Първата световна война, на войниците от 63-ти пехотен полк и всички добруджански войници загинали за свободата на страната.

Паметник на руските герои: Издигнат в памет на руските/съветските войници паднали в Добруджа в периода 1944-45г.

Културен пейзаж: Podgoria Murfatlar /Подгориа Мурфатлар/

Едно от най-известните лозя в Румъния се намира в центъра на Добруджанското плато и се радва на добри климатични условия, които позволяват да се отгледат отличителни естествени и сладки вина. Те са сертифицирани от професионалисти и сомелиери и печелят медали от международни състезания.

Материално културно наследство. Движимо културно наследство

Предмети открити в Меджидия

В периода 1979-1985 г. в обекта Кокоаша и в местността Меджидия-Сату Ноу са открити няколко селища. Те съдържали разнообразен археологически материал (фина и пластична, обикновена керамика, каменни инструменти, кремък и кости, глинени и каменни идоли), както и глава на статуетка силно наподобяваща тази на „Мислителя“ и „Седяща жена“. Всички тези предмети са следи от Ямната култура.

Находките доказват най-старото ниво на развитие на обществата от ямната култура за долината Карасу. Този етап е наречен „меджидийски“.

Първите земеделски и скотовъдни общества в Добруджа и Югоизточна Европа се появяват през 6 хилядолетие пр. Хр. и спрямо това може да се заключи, че корените на меджийската цивилизация са в периода 6-то до 4-то хилядолетие пр. Хр.

Развитието на цивилизацията не затихва през годините, а продължава през Бронзовата епоха и през Желязната епоха, които следват неолита. Доказателства за

това са бронзовите гривни, сърп и фиба, калъп за бронзови предмети, както и микейски бронзов меч (14-ти век пр. Хр., открит в кариера, без връзка с римския пласт). Те демонстрират съществуването на богата и оригинална бронзова металургия, което от своя страна свидетелства за *население, което е създавало тези материални и културни ефекти.*

От късната желязна епоха /550-450 пр. Хр./ старото население в региона, заедно със скитите, оставят единствени по рода си мечове в Югоизточна Европа - *акинаки*. Тези мечове са ползвани от скити и траки.

Те датират от 5 в. пр. Хр. и са украсени със специални животински мотиви - глава на пантера, глава на орел. В основата на дръжката има сърцевидна плочка с два дяла, в които има дива коза с крака свити под тялото. Това доказва технически и стилистично съществуването на южнотракийско изкуство на територията на долината Карасу.

Племенният строй на обществото задава следните дейности на населението в района - земеделие /сеитба, култивиране, добив/, мелене, риболов, животновъдство, металургия. Също така населението развива форма на култура и изкуство. Поетът Овидий описва земята на своето заточение като „земята на безбожните гети“, където „пътищата, водите, земята и морето принадлежат на местните“. Римският сухоземен път от Томи до Аксиополис в посока Дунав е преминавал през околностите и е свързвал укрепленията. Той е служел за комуникационна връзка и е улеснявал транспорта на зърно и стоки от региона, а укрепленията са изпълнявали охранителна функция. Подобно укрепление е открито в центъра на днешна Меджидия, близо до църквата „Св. Петър и Павел“. То е било разположено тук по три причини - охрана на търговския път, да свърже зърнопроизводителния район с останалата част от империята и като стратегическа точка.

За качеството на почвата говори надгробния надпис на консул Тиберий Плавций Силванус Елианус, управлявал провинция Мизия. В него се споменава жито изпратено от Мизия към Рим (вероятно след опожаряването на града).

В областта е издигнат паметник от император Адриан при преминаването му. Паметникът почита загиналите 3 800 римляни при битката до Адамкиси през 102 г.

Пластовете също говорят за това, че Меджидия тогава е била по-обширно селище от едно обикновено укрепление.

Нематериално културно наследство

Община Меджидия разполага с богат културен календар. Основни културни мероприятия на територията на общината са насочени към фестивалите и провеждането на исторически игри и възстановки.

Дарух, Меджидия - фестивал за исторически игри и възстановки

Община Меджидия се намира в сърцето на Добруджа, на земи населявани от племето на гетите за около две хилядолетия. Фестивалът носи и пази името на цар Дапикс, древен владетел и герой от тези места, който е паднал в сражение с римските войски около 29-28г. пр. Хр. Фестивалът е единствен по рода си в Румъния и Източна Европа благодарение на разнообразието от историческите периоди, които са обект на възстановките - от Античността през Средните векове, та чак до модерната и съвременна история. Този успешен модел се равнява единствено на всепризнатия фестивал Савариа в Унгария, където близо до австрийската граница туристите стават около три пъти повече от местните по време на провеждането.

Фестивалът за исторически игри и възстановки Дапикс отбеляза своята четвърта годишнина. Провежда се всяка година през месец май. В рамките на четири дни предлага специфични дейности, за да задоволи любопитството на обикновения зритель и любителите на историята, които се интересуват от занаятчийство, снаряжение или възстановки.

Всяка вечер зрителите могат да присъстват и на концертите изнасяни от известни изпълнители на местния стадион. Разнообразието и качеството на събитията превръща фестивала в най-очакваното събитие в Меджидия.

Вече традиционното събитие с под слогана „В Меджидия героите нивга не умират!“ и постепенно спечелило слава на национално и международно ниво. Фестивалът през 2019 и 2020 г. е финансиран с безвъзмездно финансиране от ЕС, поради своята важност. Така той става част от проекта „Култура във вечността“ (RO-BG 423).

Първата вечер на фестивала е съпроводена от запалването на церемониален огън и факелно шествие на 250 възстановчици по главната улица на Меджидия. Отделните групи се представят при пристигането в главния лагер разположен в градския стадион „Ифтимие Илисеи“.

През следващите сутрини зрителите участват и се учат на занаяти от различни епохи - грънчарство, кожарство, ковачество, тъкане, готвене и битка. В следобедите се осъществяват възстановките на битки. Древно въоръжение, бляскави брони, костюми и точно пресъздадени схватки пренасят духа на римските

предци. Вечерите има танцова програма и концерти на разнообразни музиканти /етно фолк, рок, традиционна музика/.

Над 100 000 зрители получават възможността да се запознаят с всекидневието на предците си и да научат повече за културното наследство и важноста на почитането и запазването местните традиции. Също така могат да опитат и закупят местни традиционни продукти.

Първият румънски фестивал на възстановките, който обхваща всички епохи.

SWOT АНАЛИЗ

ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	
СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Наличие на НКЦ от категория с „национално значение“; ▪ Наличие на читалища, които съхраняват и опазват идентичността на общината и нейните народните традиции и културни обичаи; ▪ Богат културен календар - народни традиции и културни обичаи; ▪ Наличие на защитени територии, съгласно Закона за защитените територии /ЗЗТ/ и Защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000, съгласно Закона за биологичното разнообразие; ▪ Наличие вековни дървета, обявени по Закона за биологичното разнообразие. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Липса на актуализиран списък на недвижимите културни ценности; ▪ Липса на адекватна консервация, реставрация и адаптация на НКЦ в селищната мрежа; ▪ Липса на формирани културни зони; ▪ Липса на идентифицирани и обособени културни пейзажи; ▪ Затруднена достъпност до археологическите НКЦ извън териториалния обхват на населените места; ▪ Липса на обща маркетингова стратегия; ▪ Липса на достатъчно финансиране.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Адаптация на НКЦ в селищната структура и формиране на културни зони; ▪ Реставриране, опазване и адаптиране на недвижимите културни ценности на територията на общината и терените около тях; ▪ Изграждане на туристически маршрути и културна индустрия; ▪ Създаване на информационна 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Невъзможност от реализация на големите инфраструктурни проекти; ▪ Влошаващи се качества на околната среда; ▪ Недостатъчни финансови средства за поддържане на инфраструктурата и изграждане на нова; ▪ Спиране на предвидени средства

система на културно историческите ресурси;

- Разработване на карта на недвижимите културни ценности на територията на общината;
- Изграждане на партньорства между местните общности и бизнеса;
- Използване на финансовите инструменти на ЕС за успешна реализация на проекти в областта на природното и културно наследство;
- Интегриране на културното наследство в стратегиите и плановете на общините;
- Въвеждане на съвременните изисквания при издирване, опазване, популяризиране и разпространение на културните ценности;
- Въвеждане на мениджмънт и маркетинг в областта на културното наследство и разработване на стратегия за културното наследство;
- Стимулиране на връзките на съвременното изкуство с КН;
- Развитие на културния и научен обмен;
- Изготвяне на рекламни материали за популяризиране на културното наследство на общината.

по Структурните фондове и Оперативните програми на ЕС;

КОНЦЕПЦИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

Концепцията за опазване и популяризиране на културното наследство в съвместната стратегия следва историческите закономерности и традиционните културни направления, представяйки съхранената културната идентичност на двете общини и тяхната възможност за изява и насърчаване на културния туризъм в трансграничния регион.

Последните политики на ЕС са ориентирани към **управление и свързване на екологичните, ландшафтни и културни ценности** на регионите и реализиране на местния потенциал за развитие на общините и регионите.

В този смисъл пространственото и социално-икономическо развитие на територията ще бъде ориентирано към културното наследство в общината и природните и културни ландшафти, които изразяват регионалната специфика. Това

са факторите, които имат водеща роля в устройството на територията и регионалното развитие.

Този подход в пространственото развитие е отправна точка и при пространствените политики, свързани с материалното и нематериалното културно наследство на България, които се залагат в НСРР и НКПР и са в пряка връзка с качеството на живот. Отчита се и промененото отношение към културните ценности и разширяване на пространствения обхват на културното наследство - от единичната ценност до ансамбъл с неговото обкръжение и цялостната градска и/или природна среда, в която е ситуиран, от интериора на сградата и нейната конструкция до характерния пейзаж, от културните коридори/маршрути до подводните културни ценности.

Основните насоки в опазването на културните ценности в цялото им времево и видово многообразие са свързани със съхраняване на техните уникални характеристики, чрез консервация и активно опазване, публична загриженост и адаптация в най-широк смисъл, запазване и развиване на духа на мястото /genius loci/ и на пространствената идентичност и развитие на потенциала им за стимулиране на икономическия растеж.

Взаимодействието на природата и човека е формирало многобройни **културни пейзажи** в общините. Еволюцията на разбирането за културно наследство следва тенденция за постоянно разширяване на обхвата и съдържанието му. Културното наследство днес включва цялостната **културна среда** с нейните осезаеми и неосезаеми ценности. Вниманието се насочва и към пейзажа, природните особености, традиционния поминък, обработката на земята, фолклора, местната кухня и др.

Най-общо казано културното наследство обхваща нематериалното и материалното недвижимо и движимо наследство като съвкупност от културни ценности, които носят историческа памет и национална идентичност. На територията на общините са налични културни ценности - материални и нематериални свидетелства за човешко присъствие и дейност, които са с висока научна и културна стойност за индивида, общността и обществото в региона. Културното наследство в община Елена и община Меджидия е представено от археологически, архитектурно-строителни и художествени, исторически, както и от природните ценности, народните традиции и културните обичаи.

В пространствено развитие на община Елена и община Меджидия историко-географското развитие е в основата на културното напластяване и именно то дава

възможност за изграждане на сътрудничество със съдните общини/региони и формиране на културни зони/маршрути за туризъм и рекреационни дейности, които в съчетание с народните традиции и културните обичаи на местната общност изграждат атрактивна културна среда.

Приоритетната област културно наследство въвежда идеята за баланс между опазването и изявата на наследството и развитието на туризма. В този смисъл туристическите дейности са инструмент за изява и популяризиране на местната идентичност, и обратно, културните ценности и природните ресурси са фактор за икономическо развитие.

Разумното използване и представяне на местните дадености се основава на последователността на предварително идентифициране на пълното многообразие на местните дадености, осигуряване на рамка, предпоставки и действия за тяхното трайно съхраняване и последващото им представяне, популяризиране и активно включване в съвременните социални и икономически активности.

Приоритетната област последователно интегрира темите културно наследство, съвременна култура, природни забележителности, както и връзките между тях за формирането на /регионален/ туристически продукт. Акцент на темата е проникването между културното наследство, съвременния културен живот и откритите публични пространства на населените места. Необходимо е обновяването и социализирането на исторически сгради да е свързано с осигуряването на повече площи за културни дейности, а културният живот да „излиза” отвън и да се осъществява в уличните и площадните пространства. Така ще се гарантират специфичната атмосфера и креативността на цели квартали, част и зони от селищната структура.

Визията се стреми да даде изява на местната специфика, културна идентичност и да отрази представите на местните общности за бъдещето им развитие в областна на културното наследство.

**СЪХРАНЕНА КУЛТУРНА ИДЕНТИЧНОСТ И ИЗЯВЕНА ТРАНСГРАНИЧНА
ПОПУЛЯРНОСТ И ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТ НА ОБЩИНА ЕЛЕНА И ОБЩИНА МЕДЖИДИЯ
И ТЯХНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО**

В така формулираната визия е заложеното виждането и прогнозата, че в резултат на прилагането на програмата ѝ за реализацията ще се преодолеят проблемите стоящи пред съхраняването и популяризирането на културното наследство на двете общини и постигането на икономически растеж в сектора основан на културния туризъм.

Стратегическите цели са свързан с оценката и популяризиране на културното наследство в териториите на двете общини като по този начин се стреми повишаване туристическата привлекателност в трансграничния регион. Също така се изявява и стремеж към подобряване устойчивото използване на културното наследство и насърчаване на културния туризъм между партньорите в региона на ТГС.

Териториалното и социално-културното сближаване е насочено към трансгранично, междурегионално и транснационално сътрудничество, пораждащо резултати от взаимен интерес. То включва реализиране на инфраструктури за по-добра свързаност, интегрирано развитие на населените места/градовете, съхраняване на природното и културното богатство и изява на идентичността.

Съвместната стратегията разглежда богатия ресурс от природно и културно наследство като отлична предпоставка за постигане на растеж в рамките на общините. Разнообразният туристически сектор е идентифициран като потенциално устойчив и развиващ се елемент от икономическия комплекс на двете общини.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1.

УСТОЙЧИВО ИЗПОЛЗВАНЕ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО И НАСЪРЧАВАНЕ НА КУЛТУРНИЯ ТУРИЗЪМ МЕЖДУ ПАРТНЬОРИТЕ В РЕГИОНА НА ТГС

Целта поставя акцент върху регионалната и трансграничната популярност и привлекателност на двете общини и изява на тяхната идентичност.

За постигане на значим ръст/растеж на културния сектор, основно изискване е осигуряването на необходимите условия на достъпност и комфорт на обектите, без това да поставя в риск тяхната автентичност. За осигуряване на добра възвръщаемост от инвестициите и ръст на сектора, сериозни усилия следва да бъдат фокусирани в маркетинга на туристическите дестинации с фокус върху целостта и разнообразието на предлагания в района продукт. По този начин се цели развитите на културната и териториалната идентичност на двете общини и подобряване и защита на културното наследство като ресурс за развитие.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2.

ОПАЗВАНЕ И ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО НА ОБЩИНА ЕЛЕНА И ПОВИШАВАНЕ ТУРИСТИЧЕСКАТА ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТ

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3.

ОПАЗВАНЕ И ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО НА ОБЩИНА МЕДЖИДИЯ И ПОВИШАВАНЕ ТУРИСТИЧЕСКАТА ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТ

Втората и третата стратегически цели са свързани с проявяване на местната идентичност. Целта по-скоро предпоставя съхраняване и надграждане на днешното състояние. Последователното съхраняване и общото добро представяне на наследството следва да допринесе за формирането на убедителен местен туристически продукт, който да бъде фокус на регионалното туристическо предлагане като част от Източния трансевропейски културен коридор. В този смисъл, в своята завършеност целта акцентира на популярността и привлекателност на община Елена и Община Меджидия и тяхната идентичност. Представяне на исторически, културни и природни атракции като ценна част от специфичния географски район, местното наследство и идентичност.

Програмата за реализация е заключителният елемент от структурата на съвместната стратегия и е водеща предпоставка за реализация на стратегията и нейните цели.

Целта на програмата за реализация е да обобщи подходящи проекти, които конкретизират дефинираните мерки по приоритетни области за развитие, като по този начин се осигурява оперативна основа за изпълнението на съвместната стратегия.

От важно значение за реализацията на съвместната стратегия и нейните стратегически цели е разработването на **туристически пакета и уеб базирана платформа за презентирание и популяризиране на културното наследство в трансграничния регион Елена - Меджидия**. Маршрутите следва да бъдат съобразени както със съвместната стратегия за двете общини, така и с техните Общински планове за развитие до 2027 г.

Маршрутите следва да бъдат съобразени с **общините устройствени планове и концепции за пространствено развитие на двете общини.**

За община Елена следва да се вземат предвид обособените зони в КПР Елена 2014-2020 г. и заложената в нея **туристическа зона, която е разделена на шест по малки локации, които имат пряко отношение към културното наследство и развитието на територията.**

За община Меджидия следва да се вземе предвид местния план за развитие.

МЯРКА 1. Създаване и популяризиране на интегрирани туристически продукти - туристически пакети - с основен акцент върху културния и фестивалния туризъм;

МЯРКА 2. Създаване на иновативен и интерактивен механизъм за представяне и популяризиране на културното наследство на общините - интернет базирана платформа /интегрирана туристическа услуга/.

МЯРКА 3. Дигитализиране на културното наследство на двете общини.

За изява на **цялостната културна среда** с нейните осезаеми и неосезаеми ценности се предвижда обособяване на културни пейзажи в община Елена и община Меджидия. Вниманието се насочва към пейзажа, природните особености, традиционния поминък, обработката на земята, фолклора, местната кухня и др.

МЯРКА 4. Обособяване на културни пейзажи в община Елена и община Меджидия

Друг основен момент в програмата за реализация се поставя върху обособяване на открити пространства за културен обмен и организиране на пленери и фестивали за популяризиране на културното наследство.

МЯРКА 5. Обособяване на открито пространство за културен обмен в Община Елена и Община Меджидия;

МЯРКА 6. Организиране на пленери, семинари и фестивали за популяризиране на културното наследство на партньорите;

МЯРКА 7. Промоционални дейности

За изява на **местна идентичност** на община Елена и за повишаване туристическата ѝ атрактивност се предвижда следните мерки.

МЯРКА 8. Възстановяване на недвижимата културно ценност - изгореното училище, превръщайки го в туристическа атракция за изложба на ценната колекция от картини и икони в община Елена.

МЯРКА 9. Извършване на реставрационни и консервационни дейности на недвижими културни ценности.

МЯРКА 10. Проучване, съхранение и интерпретация на археологическото богатство на територията на община Елена.

За изява на местна идентичност на община Меджидия и за повишаване туристическата ѝ атрактивност се предвижда следните мерки.

МЯРКА 11. Рехабилитация и опазване на недвижимото културно наследство и исторически обекти;

МЯРКА 12. Рехабилитация и подновяване дейността на Музей на изкуствата „Лукиан Григореску“ /превръщането му в смесен музей за изкуство, история и археология;

МЯРКА 13. Изграждане на Мултиетнически културен център;

МЯРКА 14. Учредяване на Национален център за туристическа информация и насърчаване на туризма;

МЯРКА 15. Създаване на исторически маршрут, преминаващ през градския център;

МЯРКА 16. Учредяване на винен музей в публично-частно партньорство